

Taqrizchilar:	1. M.Eshkobilova - Samarqand davlat tibbiyot universiteti, Farmatsevtik va toksikologik kimyo kafedrasida dotsenti 2. Tashpulatov Y.Sh-Samarqand agroinnovatsiyalar va tadqiqotlar instituti Fundamental va gumanitar fanlar kafedrasida dotsenti, b.f.f.d., PhD

Mazkur Sillabus universitet o'quv-uslubiy Kengashning 2024 yil 23.08 dagi 1 sonli yig'ilishi bayoni bilan tasdiqlangan.

Mazkur Sillabus "Veterinariya farmatsevtikasi" kafedrasining 2024 yil 28.08 dagi 1 sonli yig'ilishi bayoni bilan maqullangan.

O'quv-uslubiy boshqarma boshlig'i,

professor v.b.

Fakultet dekani

Kafedra mudiri

Tuzuvchilar

R. Ro'ziqulov

A. Nurniyozov

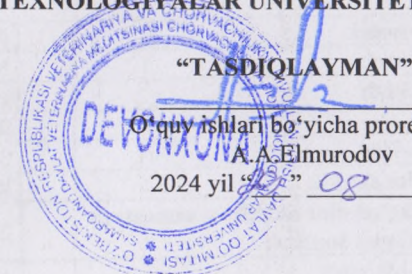
N. Farmonov

N. Farmonov

A. Xoliqov

S. Muxammatova

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIIY TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
SAMARQAND DAVLAT VETERINARIYA MEDITSINASI,
CHORVACHILIK VA BIOTEXNOLOGIYALAR UNIVERSITETI

O'quv ishlari bo'yicha prorektor
A.A. Elmurodov
2024 yil 28 08

FARMATSEVTIK KIMYO

FANI BO'YICHA

SILLABUS

(Sirtqi ta'lim 2-bosqich talabalari uchun)

Bilim sohasi: 800000 – Qishloq, o'rmon, baliq xo'jaligi va veterinariya

Ta'lim sohasi: 840000 – Veterinariya

Ta'lim yo'nalishi: 60840200 – Veterinariya farmatsevtikasi

Samarqand – 2024

Modul / FAN SILLABUSI
Biotexnologiya fakulteti
60840200 – Veterinariya farmatsevtikasi

Fan nomi:	Farmatsevtik kimyo
Fan turi:	Majburiy
Fan kodi:	FK1308
Yil:	2024-2025
Semestr:	3
Ta'lim shakli:	Kunduzgi
Mashg'ulotlar shakli va semestrda ajratilgan soatlar:	240
Ma'ruza	12
Amaliy mashg'ulotlar	14
Laboratoriya mashg'ulotlari	14
Seminar	—
Mustaqil ta'lim	200
Kredit miqdori:	8
Baholash shakli:	Imtihon
Fan tili:	O'zbek

Fan maqsadi (FM)	
FM1	“Farmatsevtik kimyo” fanning hozirgi kun yutuqlari, xorijiy mamlakatlarning nufuzli oliy ta'lim muassasalari tajribalari, nazariy va amaliy talablarini hamda ta'lim tizimining bakalavriatura bosqichida yuqori malakali mutaxassislar tayyorlash bo'yicha asosiy vazifalarni inobatga olgan va ularni to'liq yoritilishini ko'zda tutgan.

Fanni o'zlashtirish uchun zarur boshlang'ich bilimlar	
1.	Kimyo
2.	Biologiya
3.	Analitik kimyo

Ta'lim natijalari (TN)	
	Bilimlar jihatidan:
TN1	Farmatsevtik kimyo fani, tarixi va vazifalari;
TN2	Dori moddalarning kimyoviy tuzilishi va tasniflanishi, dori moddalarini olinish usullari;

- tarixiy jarayonlarni sharxlay bilsa;
- b) 4 baho olish uchun talabning bilim darajasi quyidagilarga javob berishi lozim:
- fanning mohiyati va mazmunini tushungan, fandagi mavzularni bayon qilishda ilmiy va mantiqiy chalkashliklarga yo'l qo'ymas;
- fanning mazmunini amaliy ahamiyatini tushungan bo'lsa;
- fan bo'yicha berilgan vazifa va topshiriqlarni o'quv dasturi doirida bajarsa;
- fan bo'yicha berilgan savollarga to'g'ri javob bera olsa;
- fan bo'yicha konspektini puxta shakllantirgan bo'lsa;
- fan bo'yicha mustaqil topshiriqlarni toliq bajargan bo'lsa;
- fanga tegishli qonunlar va boshqa meyoriy xujjatlarni o'zlashtirgan bo'lsa.
- v) 3 baho olish uchun talabning bilim darajasi quyidagilarga javob berishi lozim:
- fan haqida umumiy tushunchaga ega bo'lsa;
- fandagi mavzularni tor doirada yoritib, bayon qilishda ayrim chalkashliklarga yo'l qo'yilsa;
- bayon qilish ravon bo'lmasa;
- fan bo'yicha savollarga mujmal va chalkash javoblar olinsa;
- fan bo'yicha matn puxta shakllantirilmagan bo'lsa.
- g) quyidagi hollarda talabning bilim darajasi qoniqarsiz 2 baxo bilan baholanishi mumkin:
- fan bo'yicha mashg'ulotlarga tayorgarlik korilmagan bo'lsa;
- fan bo'yicha mashg'ulotlarga doir hech qanday tasavvurga ega bo'lmasa;
- fan bo'yicha matnlarni boshqalardan ko'chirib olganligi sezilib tursa;
- fan bo'yicha matnda jiddiy xato va chalkashliklarga yo'l qoyilgan bo'lsa;
- fanga doir berilgan savollarga javob olinmasa;
- fanni bilmasa.

Fan o'qituvchisi haqida ma'lumot

Mualliflar:	Farmonov N. – Sam DVMChBU “Veterinariya farmatsevtikasi” kafedrasini mudiri, veterinariya fanlari nomzodi. Xoliqov A. – Sam DVMChBU “Veterinariya farmatsevtikasi” kafedrasini dotsenti. Muxammatova S. - Sam DVMChBU “Veterinariya farmatsevtikasi” kafedrasini o'qituvchisi
E-mail:	sabohatmuxammatova7@gmail.com
Tashkilot:	Samarqand davlat veterinariya meditsinasi, chorvachilik va biotexnologiyalar universiteti “Veterinariya farmatsevtikasi” kafedrasini

2.	Mirziyoyev Sh.M. Insonparvarlik, ezgulik va bunyodkorlik-milliy g'oyamizning poydevoridir. Toshkent, "Tasvir" nashriyot uyi, 2021 yil. – 36 bet.
3.	Mirziyoyev Sh.M. Yangi O'zbekiston taraqqiyot strategiyasi. Toshkent, "O'zbekiston" nashriyoti, 2022 yil. – 416 bet.
4.	Mirziyoyev Sh.M. Yangi O'zbekiston taraqqiyot strategiyasi. Toshkent, "O'zbekiston" nashriyoti, 2022 yil. – 416 bet.
5.	O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 31-martdagi "Veterinariya va chorvachilik sohasida kadrlar tayyorlash tizimini tubdan takomillashtirish to'g'risida"gi PQ-187-son qarori.
6.	Ashutosh Kar. Pharm. drug Analysis. Copyright ©, New Age International (P) Ltd., Publishers Published by New Age International (P) Ltd., Publishers. 2005 year.
7.	Видаль. Лекарственные препараты в Узбекистане. Справочник. Москва. АстраФармСервис. 2010 год.
8.	Karen Whalen. Pharmacology. Textbook. 6- edition. «Lippincott illustrated reviews». 2015 year.
9.	Farmatsevtik kimyo fanidan ma'lumotnoma, Q.A.Ubaydullaev va b. . Toshkent, «Extremum press», 2010 yil.

Talabani fan bo'yicha o'zlashtirish ko'rsatkichini nazorat qilishda quyidagi mezonlar tavsiya etiladi:

a) 5 baho olish uchun talabani bilim darajasi quyidagilarga javob berishi lozim:

- fanning mohiyati va mazmunini to'liq yoritish o'sa;
- fandagi mavzularni bayon qilishda ilmiylik va mantiqiylik saqlanib, ilmiy xatolik va chalkashliklarga yo'l qo'ymas;
- fan bo'yicha mavzu materiallarining nazariy yoki amaliy ahamiyati haqida aniq tasavvurga ega bo'lsa;
- fan doirasida mustaqil erkin fikrlash qobiliyatini namoyon etish o'sa;
- berilgan savollarga aniq va lo'nda javob bera o'sa;
- konspektga puxta tayyorlangan bo'lsa;
- mustaqil topshiriqlarni to'liq va aniq bajargan bo'lsa;
- fanga tegishli qonunlar va boshqa meyoriy-xuquqiy xujjatlarni to'liq o'zlashtirgan bo'lsa;
- fanga tegishli mavzulardan biri bo'yicha ilmiy maqola chop ettirgan bo'lsa;

TN3	Davlat farmakopeyasi, vaqtincha farmakopeya maqolalari;
TN4	Dori vositalari tarkibidagi yot aralashmalarni aniqlash usullari; dori vositalari miqdoriy tahlilining umumiy usullari, dori vositalari tahlilida qo'llaniladigan kimyoviy va fizikaviy usullar <i>haqida tasavvurga ega bo'lishi</i> ;
	Ko'nikmalar jihatidan:
TN5	Noorganik va organik tuzilishga ega bo'lgan dori vositalarining funksional guruhlari bo'yicha chinligini aniqlashning farmakopeyaviy usullaridan;
TN6	Noorganik va organik tuzilishga ega bo'lgan dori vositalarining tozaligini aniqlashning farmakopeyaviy tahlil usullaridan;
TN7	Dori vositalarining sifatini baholashda qo'llaniladigan refraktometrik, fotoelektrokolorimetrik, spektrofotometrik va xromatografik usullardan foydalanishni <i>bilishi va ulardan foydalana olishi</i> ; (<i>ko'nikma</i>)
TN8	Dori vositalarini izlab topish, ularning kimyoviy tuzulishini aniqlashtirish, amaliyotga joriy etish, sifatini nazorat qilish va standartlash, aholini bezarar va samarali dori vositalari bilan ta'minlashda qo'llaniladigan farmakopeyaviy tahlil usullarini tahlil qilish va baholash <i>malakalariga ega bo'lishi kerak</i> .

Fan mazmuni	
Mashg'ulotlar shakli: ma'ruza (M)	
M1	Dori vositalarining umumiy tahlil usullari.
M2	Yangi dori preparatlarning yaratishda dori vositalarning sifatini nazorat qilish usullarining ahamiyati. Galogenlar va ularning ishqoriy metallar bilan hosil qilgan birikmalari.
M3	Uglevodorodlar. atsiklik alkanlarning galogenli xosilalari, spirtlar, aldegidlar va karbon kislotalar, aminokislotalar, uglevodlarning veterinariyada qo'llaniladigan preparatlari.
M4	Betalaktam qatori antibiotiklar- penitsillinlar, sefosalparinlar. Aminoglikozidlar va makrolid antibiotiklar.
M5	Fenollar, xionin va uning birikmalari. Tetratsiklinlar. Aromatik aminokislotalarning veterinariyada qo'llaniladigan dori preparatlari.
M6	Steroidlar. Kardenolidlar, D guruh vitaminlari. Umumiy va xususiy tahlil usullari. Turg'unligi.
Mashg'ulotlar shakli: amaliy mashg'ulotlar (A)	
A1	Refraktometriya, polyarimetriya, fotometriya va qog'ozda taqsimlanish va yupqa qatlam xromatografiya usullari
A2	Galogenlar va ularning ishqoriy metallar bilan hosil qilgan birikmalari
A3	Noorganik dori moddalari
A4	Uglerod va uning tibbiyotda ishlatiladigan preparatlari.

A5	Alkaloidlar: morfin, kodein va ularning yarim sintetik hosilasi. Sifatiga qo'yilgan talablar, tahlil usullari.
A6	Aromatik kislotalar va ularning birikmalarining kislota xossalari va tahlil usullari
A7	Barbitur kislota hosilalari. Olinishi, umumiy va xususiy tahlil usullari
Mashg'ulotlar shakli: laboratoriya mashg'ulotlar (L)	
L1	Tozalangan va inyeksiya uchun ishlatiladigan suv tahlili. Ularning sifatiga qo'yilgan talablar.
L2	Yurak glikozidlarining miqdorini aniqlash usullari.
L3	Karbon kislotalar, ularning tuzlari dori moddalar tahlili.
L4	Organik dori moddalar. Galogen hosilalar, aldegidlar, spirtlar va efirlar guruhiga kirgan dori moddalar tahlili
L5	Nitritometriya usuli va uning farmatsevtik tahlilda qo'llanishi.
L6	Kofein, teofillin, teobromin va ularning tuzlari. Olinishi. Sifatiga qo'yilgan talablar, tahlil usullari.
L7	Pterin hosilalari. Fol kislota va metotreksat. Sifatiga qo'yilgan talablar va tahlil usullari.
Kurs ishi	
1.	D gurux vitaminlar taxlili
2.	Betalaktomidlar guruxi dori preparatlari taxlili
3.	Furan guruxi dori preparatlari taxlili
4.	Benzopiran guruxi dori preparatlari taxlili
5.	Imidazol va imidazolin guruxi dori preparatlari taxlili
6.	Piridin 3 karbon kislota guruxi va uning xosilalari bo'lgan dori preparatlari taxlili
7.	Piridin 4 karbon kislota guruxi va uning xosilalari bo'lgan dori preparatlari taxlili
8.	Barbitur kislota xosilalari taxlili
9.	Xinolin guruxi dori preparatlari taxlili
10.	Izoxinolin guruxi dori preparatlar taxlili

Mustaqil ta'lim (MT)		
1.	Dori moddalarining chinligi va miqdorini aniqlashda qo'llaniladigan fizik usullarning mohiyatni o'rganishi.	8 soat
2.	Titrimetrik tahlil usullari.	8 soat
3.	Nitritometrik tahlil usulining mohiyati va uni qo'llash imkoniyatlari	8 soat
4.	Kompleksonometrik tahlil usulining mohiyati va uni qo'llash imkoniyatlari	8 soat
5.	Aldegidlar va murakkab efirlar guruhiga kiruvchi dori moddalarini sanoatda olinishi, chinligi, miqdorini aniqlash usullari, ishlatilishi.	8 soat
6.	Uglevodorodlarning tibbiyotda qo'llaniladigan hosilalari.	8 soat

7.	Sintetik betalaktamidlar, ularning olinishi, fizikaviy – kimyoviy xossalari asoslangan holda tahlil usullari.	8 soat
8.	Biologik tahlil usullari	8 soat
9.	Xiral dori vositalari.	8 soat
10.	IQ-spektroskopiya usulining prokain gidrokloridi tahlilida qo'llanilishi.	8 soat
11.	Adamantanlar (remantadin, midantan) guruhiga kirgan dori moddalar tahlili va ishlatilishi	8 soat
12.	Nosteroid tuzilishga ega bo'lgan esterogen gormonlar. Suvsiz muhitda titrlashning imkoniyat va kamchiliklari	8 soat
13.	Sinestrol, dietilstilbestrol ning to'liq tahlili, ishlatilishi, saqlanishi.	8 soat
14.	Monosaxaridlar va disaxaridlar xaqida ma'lumot glyukoza, saxaroza, kraxmal.	8 soat
15.	Suvsiz muhitda titrlashning imkoniyat va kamchiliklari	8 soat
16.	Antibiotiklarning sifatini nazorat qilishda qo'llash.	8 soat
17.	Azepin, benzodiazepin va oksazin hosilalari.	8 soat
18.	Sulfanilamid preparatlarining miqdorini aniqlash.	8 soat
19.	Azobo'yoq hosil qilish reaksiyalari.	8 soat
20.	4-oksikumarin qator preparatlari.	8 soat
21.	Aromatik birikmalar guruhiga kiruvchi dori moddalar tahlili	8 soat
22.	Dori vositalarining umumiy tahlil usullari. Dori moddalarni tasvirlanishi, eruvchanligi va umumiy sifat reaksiyalar	8 soat
23.	Dori moddalarning miqdorini aniqlash usullari. Titrlangan eritmalar va indikatorlar, ularni tayyorlash va titrini aniqlash.	8 soat
24.	Tabiiy va sintez yo'li bilan olingan geterotsiklik birikmalar. Ularning tasniflanishi.	8 soat
25.	Pirrol va pirolizidin qator dori moddalarini hosilalari. Sifatiga qo'yilgan talablar va tahlil usullari.	8 soat
Jami:		200 soat

Asosiy adabiyotlar		
1.	Ibodov A.Yu., A.N.Yunushodjaev, Q.A.Ubaydullaev. Farmatsevtik kimyo.Darslik. Toshkent, «EFFECT-D», 2021 yil. I tom.	
2.	Ibodov A.Yu. , A.N.Yunushodjaev, Q.A.Ubaydullaev. Farmatsevtik kimyo. Darslik. Toshkent, «EFFECT-D», 2021 yil. II-tom.	
3.	Q.A.Ubaydullaev va b. Farmatsevtik kimyo. O'quv qo'llanma. Toshkent, «Yangi nashr» 2015 yil.	
Qo'shimcha adabiyotlar		
1.	Mirziyoyev Sh.M. Yangi O'zbekistonda erkin va farovon yashaylik. "Toshkent, "Tasvir" nashriyot uyi, 2021 yil. – 52 bet.	